

Wonen als vertrekpunt voor zorg

Tibau De Paepe

Zorgarchitectuur is geen evidentie. Ze moet tegelijk efficiënt, veilig en overzichtelijk zijn, zonder te veel op een gesloten instelling te lijken. Dat evenwicht is moeilijk. Wie wil zien hoe het kan, brengt best een bezoek aan Duinhelm.

Aan de rand van Oostende, in een wijk in ontwikkeling, ontwierp RAAMWERK een zorgcentrum voor mensen met een verstandelijke beperking. Vandaag is slechts één van de twee geplande gebouwen gerealiseerd. Dat ene gebouw maakt al duidelijk waar het project naartoe wil. Het probeert in de eerste plaats geen zorginstelling te zijn, maar een plek om te wonen. Of preciezer, een plek waar het dagelijkse leven zich zo vanzelfsprekend mogelijk kan afspelen.

Om die ambitie waar te maken keken de ontwerpers in eerste instantie naar de vorm zelf. Het gebouw is licht gebogen, en precies die kromming maakt een wezenlijk verschil. Waar een recht volume al snel een gang wordt waar kamers op aansluiten, trekt de boog alles samen. Zichten verkorten, hoeken verdwijnen, en de ruimte voelt intiemer dan in een typische lineaire structuur.

Die ruimtelijke samenhang wordt verder versterkt in de organisatie van het interieur. De gelijkvloerse verdieping bestaat voornamelijk uit leefruimtes. Daarboven ligt een tweede niveau dat slechts een deel van het volume inneemt. Langs de rand ontstaat een gaanderij die uitkijkt over de ruimte beneden. Bewoners en begeleiders blijven zo voortdurend in visueel contact met wat er beneden gebeurt. De afstand tussen boven en beneden wordt klein gehouden, bijna opgeheven. Het geeft het geheel een uitgesproken huiselijke sfeer die bewoners naar elkaar toe trekt en afzondering

tegen gaat. Diezelfde huiselijke logica wordt doorgetrokken in meer functionele ruimtes. Waar een aangepaste badkamer in veel zorgcentra onvermijdelijk technisch en klinisch aanvoelt, gebeurt hier het tegenovergestelde. De ruimte oogt herkenbaar, bijna alledaags. Schaal, materialen en zachte kleuren sluiten aan bij wat je in een woning verwacht.

Ook naar de omgeving toe gedraagt Duinhelm zich minder als een zorginstelling. Het gebouw staat niet als een afgesloten zorginstelling in de wijk, maar als een langgerekte groene structuur in een landschap dat zorgvuldig in twee registers uiteenvalt. Aan de ene kant ligt de meer publieke parkzijde, waar de gevel hoger wordt en zich naar de omgeving richt met een ritme van ramen en openingen op ooghoogte, terwijl het pad er vlak langs loopt en het gebouw zo rechtstreeks verbindt met de buurt. De kromming is ook hier weer interessant doordat het gebouw zich daardoor geleidelijk ontvouwt en zo zijn massiviteit verliest, waardoor het gebouw menselijker en minder institutioneel aanvoelt. Aan de andere kant ligt de intiemere tuinzijde, kleiner van schaal, beschutter dankzij diepe dakoverstekten, meer op het eigen ritme van de bewoners afgestemd. Duinhelm zoekt en vindt daarmee een subliem evenwicht tussen zichtbaar zijn en zich mogen terugtrekken. Des te opvallender is dat hieruit volgt dat dit alles kan gebeuren zonder hek of duidelijke grens rond het terrein, iets wat in deze context bijna radicaal is.

Duinhelm vertrekt niet vanuit zorg, maar vanuit wonen. En precies daardoor vallen veel praktische vragen bijna vanzelf op hun plaats. Wat hier huiselijk aanvoelt, blijkt tegelijk ook helder, overzichtelijk en goed georganiseerd.